

ปัญหามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด ในหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัด¹

ปารเมศ เทพรักษ์²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดในหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง ประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจำกัด มาตรการทางกฎหมายในประเทศไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับห้างหุ้นส่วนจำกัดและความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดในหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัดและเพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดในหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจในรากฐานแห่งความคิดของการรวมกลุ่มกันของกลุ่มคนเพื่อประกอบธุรกิจในลักษณะของห้างหุ้นส่วนจำกัด ซึ่งห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นประกอบด้วยหุ้นส่วนอยู่ 2 ประเภท คือ หุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดและหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดซึ่งมีความรับผิดแตกต่างกัน แต่ในบางกรณีที่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดมีความรับผิดแบบไม่จำกัดจำนวนเช่นเดียวกับผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการตีความกฎหมายขึ้น

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดในหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ยังไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุมด้วยกันหลายประการซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาแรก ปัญหาความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดต่อบุคคลภายนอกในจำนวนหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัด ในหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนการจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด ภายหลังที่ได้มีการจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1079 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดในหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คนพร จิตต์จริงเกียรติ และคณะกรรมการสอบคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มณฑิลา ภักดิ์กิจ และ รองศาสตราจารย์ ดร.พันธ์เทพ วิฑิตอนันต์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

“อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ถ้ายังมีได้จดทะเบียนอยู่ตราบใด ท่านให้ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดย่อมต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัดจำนวน จนกว่าจะได้จดทะเบียน” แม้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1079 นั้นจะได้บัญญัติถึงผลของการไม่จดทะเบียนไว้แล้ว แต่ก็ไม่ได้บัญญัติถึงผลของการจดทะเบียนในภายหลังว่าผู้เป็นหุ้นส่วนแต่ละคนจะรับผิดชอบในหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัดที่เกิดขึ้นก่อนการจดทะเบียนนั้นอย่างไร ย่อมทำให้เกิดปัญหาการตีความกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบได้สองนัย นัยแรกตีความว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบนั้นจะต้องรับผิดชอบในหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนการจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนอย่างไม่จำกัดจำนวนเพราะขณะที่หนี้ดังกล่าวเกิดขึ้นนั้นห้างดังกล่าวยังเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวนแม้ต่อมาจะปรากฏว่ามีการจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดก็ตาม นัยที่สองตีความว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบนั้นจะต้องรับผิดชอบในหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนการจดทะเบียนเพียงไม่เกินจำนวนที่ตนรับจะลงทุนในห้างหุ้นส่วนเท่านั้นเพราะเมื่อมีการจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดแล้วการเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดย่อมมีผลสมบูรณ์ บรรดาความรับผิดชอบต่างๆในหนี้ของห้างหุ้นส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วนย่อมเป็นไปตามที่มีการจดทะเบียนไว้ และสามารถใช้ต่อสู้กับบุคคลภายนอกได้เพราะบุคคลภายนอกได้รู้ข้อความที่มีการจดทะเบียนแล้ว

ประเด็นปัญหาที่สอง ปัญหาความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบต่อผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบในหนี้ของห้างหุ้นส่วน ในกรณีปรากฏว่าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบได้ชำระหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนการจดทะเบียนดังกล่าวนั้นไปจะสามารถไปไล่เบี้ยเอาแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบนั้นได้แค่ไหนเพียงใดนั้นย่อมก่อให้เกิดการปัญหาในเรื่องความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบต่อผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบขึ้นว่าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบนั้นจะรับผิดชอบเพียงไม่เกินจำนวนที่ตนรับจะลงทุนตามที่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมที่จะต้องรับผิดชอบเป็นส่วนเท่าๆกันต่อผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบ

ประเด็นปัญหาที่สาม ในกรณีที่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบที่ได้สอดเข้าเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วนจำกัดนี้ต้องรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวนเสมือนเป็นผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัด

ความรับผิดนี้ หากปรากฏต่อมาว่าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดผู้หนึ่งได้ออกจากห้างหุ้นส่วนจำกัดไปแล้ว” ย่อมเกิดปัญหาความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดผู้หนึ่งขึ้น เพราะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1080 ประกอบมาตรา 1068 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนอันเกี่ยวแก่หนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนออกจากหุ้นส่วนนั้นย่อมมีจำกัดเพียงสองปีนับแต่เมื่อออกจากหุ้นส่วน” และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1051 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “มาตรา 1051 ผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งออกจากหุ้นส่วนไปแล้วยังคงต้องรับผิดในหนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนได้ออกจากหุ้นส่วนไป” ซึ่งได้นำมาใช้บังคับกับห้างหุ้นส่วนจำกัดด้วย ได้กำหนดให้ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดเท่านั้นเมื่อได้ออกจากห้างหุ้นส่วนจำกัดแล้วต้องรับผิดในหนี้ของห้างหุ้นส่วนที่เกิดขึ้นก่อนการออกจากห้างหุ้นส่วนจำกัดไป แต่จะรวมถึงผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดที่สอดเข้าเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วนจำกัดที่ต้องรับผิดโดยไม่จำกัดจำนวน เช่นเดียวกับผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดด้วยหรือไม่ย่อมเกิดปัญหาการตีความกฎหมายขึ้น

ปัญหาประการที่สี่ ปัญหาการฟ้องคดีของเจ้าหนี้ในการฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดนั้นได้มีความรับผิดโดยไม่จำกัดจำนวน เช่น ขอมให้ใช้ชื่อของตนระคนเป็นชื่อห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือสอดเข้าเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วนจำกัด ย่อมมีผลทำให้ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดผู้หนึ่งต้องรับผิดในหนี้สินของห้างหุ้นส่วนจำกัดอย่างไม่จำกัดจำนวนเช่นเดียวกับผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด ในกรณีดังกล่าวนี้ย่อมเกิดปัญหาการตีความกฎหมายขึ้นว่าเจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นจะมีอำนาจฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดที่ต้องรับผิดโดยไม่จำกัดจำนวนดังกล่าวหรือไม่ทั้งที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นยังไม่เลิกกันซึ่งเป็นปัญหาของการตีความประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1080 ประกอบ 1077 และมาตรา 1095วรรค 1 โดยปัญหาการตีความกฎหมายดังกล่าวนี้ย่อมทำให้เกิดปัญหาการตีความกฎหมายในการฟ้องคดีของเจ้าหนี้ได้ 2 นัย

จากการศึกษาค้นคว้ามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด ผู้ศึกษาพบว่ามิขอเสนอแนะดังนี้

1.ปัญหาความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดต่อบุคคลภายนอกในจำนวนหนี้ของ
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ในหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนการจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด ภายหลังจากที่ได้มีการจดทะเบียน
เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด

เดิม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1079 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ถ้า
ยังมีได้จดทะเบียนอยู่ตราใด ท่านให้ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดย่อมต้องรับผิด
ร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัดจำนวนจน กว่าจะได้จดทะเบียน”

ควรแก้ไขเป็น มาตรา 1079 “ อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ถ้ายังมีได้จดทะเบียนอยู่ตราใด ท่านให้ถือ
ว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดย่อมต้องรับผิดร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนโดย
ไม่มีจำกัดจำนวนจน กว่าจะได้จดทะเบียน แต่หากได้มีการจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดแล้ว ความรับผิด
ในหนี้ที่เกิดขึ้นหลังจากการจดทะเบียนย่อมเป็นไปตามสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด”

หากได้มีการแก้ไขดังนี้แล้วย่อมทำให้ปัญหาการตีความประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา
1079 เกี่ยวกับความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดในหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนการจดทะเบียน
หมดสิ้นไป เพราะ การแก้ไวดังกล่าวนั้นทำให้สามารถแบ่งหนี้ที่จะต้องรับผิดได้อย่างชัดเจนระหว่างหนี้ที่
เกิดขึ้นก่อนการจดทะเบียนและหนี้ที่เกิดขึ้นหลังการจดทะเบียน ทำให้วินิจฉัยความรับผิดในจำนวนหนี้ของ
ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดได้อย่างถูกต้อง

2.ปัญหาความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดต่อผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด
ในหนี้ของห้างหุ้นส่วน

เดิม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1079 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ถ้า
ยังมีได้จดทะเบียนอยู่ตราใด ท่านให้ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดย่อมต้องรับผิด
ร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัดจำนวนจน กว่าจะได้จดทะเบียน”

ควรแก้ไขโดยเพิ่มเติมวรรคสองเป็น

มาตรา 1079 “อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ถ้ายังมิได้จดทะเบียนอยู่ตราใด ท่านให้ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดย่อมต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัดจำนวนจนกว่าจะได้จดทะเบียน

แต่ความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกันนั้นให้เป็นไปตามสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วน”

เมื่อได้มีการแก้ไขกฎหมายดังนี้แล้ว ทำให้วินิจฉัยความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดไม่จำกัดความรับผิดชอบได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบเพียงไม่เกินจำนวนที่ตนรับจะลงทุนเท่านั้น ไม่ต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวเท่ากับกับผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดไม่จำกัดความรับผิดชอบ

3.ปัญหาความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบในหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัดที่ตนได้สอดเข้าเกี่ยวข้องในการจัดการงานของห้างหุ้นส่วนภายหลังที่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบผู้นั้นได้ออกจากห้างหุ้นส่วนจำกัดไปแล้ว

เดิม ประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ มาตรา 1088 วรรค 1 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบผู้ใดสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วน ท่านว่าผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนนั้นโดยไม่มีจำกัดจำนวน”

ควรแก้ไขว่า มาตรา 1088 วรรค 1 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบผู้ใดสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วน ท่านว่าผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนนั้น โดยไม่มีจำกัดจำนวน แม้ภายหลังตนจะออกจากการเป็นหุ้นส่วนก็ตาม”

เมื่อได้มีการแก้ไขดังนี้แล้วย่อมทำให้วินิจฉัยความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบเมื่อได้ออกจากห้างหุ้นส่วนจำกัดได้ถูกต้อง อีกทั้งยังเป็นธรรมกับเจ้าหนี้และผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่นอีกด้วย ทั้งยังเป็นการปิดช่องทางไม่ให้ผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบอ้างว่าตนเป็นเพียงหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบจึงไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนจากการออกจากการเป็นหุ้นส่วน

4.ปัญหาการฟ้องคดีของเจ้าหนี้ในการฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด

เดิมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1095 วรรค 1 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า มาตรา 1095 วรรค 1 “ตราบใดหุ้นส่วนจำกัดยังมีได้เลิกกัน ตราบนั้นเจ้าหนี้ของห้างย่อมไม่มีสิทธิจะฟ้องร้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดได้”

ควรแก้ไขว่า มาตรา 1095 วรรค 1 “ตราบใดหุ้นส่วนจำกัดยังมีได้เลิกกัน ตราบนั้นเจ้าหนี้ของห้างย่อมไม่มีสิทธิจะฟ้องร้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดได้ เว้นแต่ผู้เป็นหุ้นส่วนเช่นว่านั้นมีความรับผิดโดยไม่จำกัดจำนวนตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้”

เมื่อได้มีการแก้ไขดังนี้แล้ว ย่อมทำให้ปัญหาการตีความกฎหมายมาตรา 1095 นั้นหมดสิ้นไป กล่าวคือ เจ้าหนี้สามารถฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดผู้นั้นได้แม้ว่าห้างจะยังไม่เลิกกัน

เอกสารอ้างอิง

ทิพย์ชนก รัตโนสถ. คำอธิบายเรียงมาตรากฎหมายลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท. พิมพ์ครั้งที่ 6.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2556.

สนั่นทกรณ (จำปี) โสคติพันธุ์. คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 14.

กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2552.

จิรวาส์ สินไชย. “การจัดการงานของหุ้นส่วนจำกัด.” วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต,

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2560.